

Bosna i Hercegovina
Federacija Bosne i Hercegovine
TUZLANSKI KANTON

KANTONALNI SUD U TUZLI
BROJ: 33 1 P 005110 24 Gž 3
Tuzla, 22.08.2024. godine

Kantonalni sud u Tuzli, u vijeću sastavljenom od sudija Alme Mujčinović kao predsjednika vijeća, Fahire Alić i Edina Buljubašić kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužitelja N.H. iz G., općina K., koga zastupaju Mirsada Božanović i Tatjana Gajić, advokati iz ZAK M. Božanović i T. Gajić iz Tuzle, protiv tuženog Zemljoradnička zadruga „Poljopromet“ Donji Vakuf, ulica 700 SBBr. broj 48, Donji Vakuf, koga zastupa punomoćnik Kenan Hadžimuhović, advokat iz Sarajeva, radi naknade štete, vrijednost spora 100.000,00 KM, odlučujući o žalbi tuženog izjavljenoj protiv presude Općinskog suda u Živinicama, Odjeljenje u Kladnju broj: 33 1 P 005110 22 P 2 od 22.01.2024. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 22.08.2024. godine, donio je slijedeću

P R E S U D U

Žalba se uvažava, prvostepena presuda preinačava u dijelu stava I izreke tako da se odbija tužbeni zahtjev tužitelja kojim traži da se utvrdi da je nakon 18.01.2016. godine usmeno raskinut ugovor o kupoprodaji sadnica maline „Polana“ i „Polka“, usmeno zaključen između tužitelja kao kupca i tuženog kao prodavca, zaključen neposredno prije izdavanja računa od strane tuženog broj ... od 08.11.2013. godine, te zahtjev za isplatu naknade materijalne štete u ukupnom iznosu od 259.522,59 KM, od čega: na ime naknade za troškove podizanja zasada maline sa pripremom zemljišta iznos od 23.046,88 KM, na ime troškova proizvodnje za 2014. i 2015. godinu ukupan iznos od 29.179,20 KM, na ime troškova skidanja postojećih zasada 4.7870,50 KM (ispravno:4.780,50), na ime gubitka dobiti za 2014., 2015. i 2016. godinu ukupan iznos od 56.683,00 KM, te na ime gubitka prihoda za period od slijedećih pet godina u ukupnom iznosu od 145.833,15 KM, sve sa zakonskom zateznom kamatom i to: na iznos od 23.046,88 KM počev od 29.11.2013. godine do isplate a na iznos od 236.476,11 KM počev od 10.08.2016. godine do isplate, kao i zahtjev tužitelja za isplatu troškova parničnog postupka u iznosu od 9.363,81 KM.

Obavezuje se tužitelj da tuženom naknadi troškove parničnog postupka u ukupnom iznosu od 6.378,60 KM, u roku od 30 dana od dana dostave ove presude.

Sa preostalim zahtjevom za naknadu troškova parničnog postupka preko dosuđenog iznosa tuženi se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Stavom I izreke prvostepene presude usvojen je tužbeni zahtjev tužitelja koji glasi:
„Utvrdjuje se da je nakon 18.01.2016. godine (nakon što je utvrđen genetski identitet sadnica maline) usmeno raskinut ugovor o kupoprodaji sadnica maline „Polka“, i „Polana“ usmeno zaključen između tužitelja kao kupca i tuženog kao prodavca, zaključen neposredno prije izdavanja računa od strane tuženog broj ... od 08.11.2013. godine.

Tuženi je dužan isplatiti tužitelju na ime naknade materijalne štete zbog isporučene zasade maline nepoznate sorte umjesto sorte „Polana“ i „Polka“ ukupan iznos od 259.522,59 KM, od čega: na ime naknade za troškove podizanja zasada maline sa pripremom zemljišta na površini od 9,516 dunuma iznos od 23.046,88 KM, na ime troškova proizvodnje za 2014. i 2015. godinu ukupan iznos od 29.179,20 KM, na ime troškova skidanja postojećih zasada 4.7870,50 KM, na ime gubitka dobiti za 2014., 2015. i 2016. godinu ukupan iznos od 56.683,00 KM, te na ime gubitka prihoda za period od sljedećih 5 godina u ukupnom iznosu od 145.833,15 KM sve sa zakonskom zateznom kamatom i to:

- na iznos od 23.046,88 KM počev od 29.11.2013. godine do isplate,
- na iznos od 236.476,11 KM počev od 10.08.2016. godine kao dana podnošenja tužbe do isplate, sve u roku od 30 dana od dana donošenja presude“.

Sud je preko dosuđenog iznosa odbio tužbeni zahtjev tužitelja za prosječne troškove rada i repromaterijala za proizvodnju maline za 2016. godinu u iznosu od 14.589,60 KM.

Stavom II izreke, alineja prva, obavezan je tuženi da tužitelju nadoknadi troškove parničnog postupka u ukupnom iznosu od 9.363,81 KM u roku od 30 dana od dana prijema presude.

Stavom II izreke, alineja druga, obavezan je tužitelj da tuženom nadoknadi troškove parničnog postupka u ukupnom iznosu od 1.881,60 KM, u roku od 30 dana od dana prijema presude.

Stavom II izreke, alineja treća, sud je preko dosuđenog iznosa, a koji je potraživan odbio tužitelja i tuženog.

Protiv navedene presude, u dosuđujućem dijelu stava I izreke, kao i u dijelu odluke o troškovima parničnog postupka, stav II, alineja prva i dio alineje treća izreke, žali se tuženi zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja i pogrešne primjene materijalnog prava, odnosno razloga propisanih odredbom člana 208. stav 1. tačka 2. i 3. Zakona o parničnom postupku ("Službene novine F BiH", broj: 53/03, 73/05, 19/06 i 98/15 - u daljem tekstu skraćeno: ZPP), sa prijedlogom da drugostepeni sud žalbu uvaži, pobijanu presudu preinači odbijanjem tužbenog zahtjeva tužitelja u cijelosti, uz obavezivanje tužitelja da tuženom naknadi troškove parničnog postupka, ili da pobijanu presudu ukine i predmet vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje. Potražuje troškove za sastav žalbe u ukupnom iznosu od 1.497,60 KM, te sudsku taksu.

U odgovoru na žalbu tužitelj osporava sve žalbene prigovore i predlaže da se žalba odbije.

Žalba je osnovana.

Predmet spora je zahtjev za utvrđenje da je između parničnih stranaka nakon 18.01.2016. godine usmeno raskinut ugovor o kupoprodaji sadnica maline „Polka“, i „Polana“, usmeno zaključen između tužitelja kao kupca i tuženog kao prodavca, neposredno prije izdavanja računa od strane tuženog broj 22-13 od 08.11.2013. godine, te zahtjev za isplatu naknade materijalne štete.

Svoj tužbeni zahtjev tužitelj temelji na činjeničnim tvrdnjama da je od tuženog u mjesecu novembru 2013. godine kupio 11.000 sadnica maline sorte „Polana“ za ukupnu cijenu od 6.050,00 KM, da je on svoju ugovornu obavezu plaćanja kupoprodajne cijene ispunio a da mu tuženi nije isporučio ugovorenu sortu maline, već sijance (mutante).

Kupljene sadnice zasadio je na zemljištu u ukupnoj površini od 9.516 m², koje je dijelom uzeo u zakup a dijelom na vlastitom zemljištu, a sve u skladu sa stručnom i preporučenom tehnologijom uzgoja i sa svim preduzetim agrotehničkim mjerama. Sadnice su rodile odmah naredne godine tj. 2014. godine, ali u manjem prinosu od očekivanog, a u 2015. godini još u manjem prinosu od očekivanog. Zbog umanjenog prinosa tužitelj je posumnjao u kvalitet, odnosno sortu maline koju mu je isporučio tuženi. Radi toga tužitelj se obratio Institutu za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju Univerziteta u Sarajevu koji je na osnovu 10 nasumično odabranih izdanaka maline iz komercijalne zasade tužitelja utvrdio da 70% ispitivanih uzoraka ne potiče od sadnica proizvedenih od matične biljke istog kultivara, odnosno da ni jedan izdanak ne pripada ni sorti „Polana“ ni sorti „Polka“, „Heritage“ niti „Fertodi“. Za nedostatak na isporučenim sadnicama tužitelj je saznao 18.01.2016. godine kada je primio rezultate determinacije genetskog identiteta uzoraka maline Univerziteta u Sarajevu, Instituta za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju, o čemu je odmah telefonskim putem obavijestio tuženog, a 16.03.2016. godine i pisanim putem, kojom prilikom je tuženog pozvao na isplatu naknade štete. Tužitelj smatra da je tuženi imao svijest ili morao imati svijest da eventualno prodaje malinu koja ne odgovara uvjerenju Federalnog zavoda za poljoprivredu Sarajevo od 27.09.2013. godine broj 67/13 i 4/14 o porijeklu, kvalitetu i autentičnosti sadnog materijala, odnosno sorti „Polana“ zasnivajući taj zaključak na činjenici da je na ponovi upit tužitelja (email od 25. aprila 2016. godine) da se tuženi izjasni samo o tome da je tužitelju isporučio nepoznatu sortu koja ne odgovara sorti „Polana“ tuženi propustio dati odgovor. Po mišljenju tužitelja, na navedeni zaključak upućuje i činjenica da je tuženi tužitelju fakturisao 11.000 komada sadnice sorte „Meeker“ za ukupnu cijenu od 6.050,00 KM, a da iz fiskalnog računa broj 148 od 29.11.2013. godine, po kojem je tužitelj i izvršio plaćanje, proizilazi da je tužitelj platio 6.050 komada sadnica navodno sorte „Polana“ po cijeni od 1,00 KM, što ukupno iznosi 6.050,00 KM. Slijedom navedenog, tužitelj smatra da nije izgubio pravo da se na materijalni nedostatak pozove, bez obzira na činjenica što se nedostatak pokazao po proteku šest mjeseci od predaje stvari, budući da je tuženom taj nedostatak bio poznat ili mu nije mogao ostati nepoznat. Stoga tužitelj uređenim tužbenim zahtjevom traži da se utvrdi da je odmah nakon 18.01.2016. godine raskinut usmeno zaključeni ugovor o kupoprodaji sadnica maline sorte „Polana“ i „Polka“, te pozivajući se na odredbu člana 485. i 488. stav 3. u vezi sa članom 154. Zakona o obligacionim odnosima od tuženog traži štetu, kako običnu tako i izmaklu korist, u visini od 274.112,59 KM sa kamatnim zahtjevom, kako je to bliže navedeno u stavu I izreke prvostepene presude.

Tuženi osporava osnovanost i visinu tužbenog zahtjeva tužitelja braneći se prigovorom da je tužitelj prilikom izbora sorte maline koju je kupio od tuženog zahtijevao jednogodišnju sortu tj. sadnicu koja rađa odmah sljedeće godine nakon sadnje, a da tom prilikom nije zahtijevao koja će mu tačno sorta biti isporučena, jer je istom bilo jedino važno da mu obezbijedi malinu koja će odmah rađati sljedeće godine. Radi navedenog tuženom nisu jasne tvrdnje tužitelja da mu nije isporučena naručena sorta maline pa čak i pod pretpostavkom da mu nije ispučen sorta „Polana“, a što tuženi negira. Tuženi osporava i tvrdnje tužitelja koje ukazuju da je tuženi imao svijest ili morao imati da eventualno prodaje malinu koja ne odgovara sorti „Polana“ ili „Polka“, pozivajući se na uvjerenje Federalnog zavoda Sarajevo od 27.09.2013. godine iz kojeg proizilazi da zasad tuženog uzgaja zdravu sortu maline „Polana“ ili „Polka“ tj. jednogodišnje sorte maline, pa kako je navedeno uvjerenje izdato dva mjeseca prije izvršene isporuke spornih sadnica smatra da nije imao svijest niti je mogao imati da eventualno prodaje malinu koja ne odgovara sorti „Polana“ ili „Polka“. Osim toga, navodi da se na računu broj ... od 08.11.2013. godine radi o grešci u pisanju budući da iz fiskalnog računa broj ... od 29.11.2013. godine proizilazi da se radi o kupoprodaji sorte Polana. Nadalje, tuženi smatra da je tužitelj izgubio pravo da od tuženog

traži naknadu štete budući da tuženog o materijalnom nedostatku na kupljenoj stvari nije obavijestio u roku od šest mjeseci od dana predaje stvari, odnosno od dana kada je u toku 2014. godine primijetio da istom izostaje očekivani prinos maline ili pak ranije, ukoliko je taj nedostatak prije označenog datuma primijetio. Sem toga, tuženi navodi da tužitelj od tuženog, ukoliko je smatrao da mu nije isporučena ugovorena sorta maline, nikada nije zahtijevao isporuku nove stvari, otklanjanje nedostataka, nije tražio raskid ugovora uz dostavljanje primjerenog roka za ispunjenje ugovora niti je zahtijevao sniženje cijene proporcionalno uspješnom rodu maline, već je isti automatski potraživao naknadu štete. Smatra da ne postoji odgovornost tuženog za štetu, čiju visinu osporava kroz prigovore da postoje propusti na strani tužitelja u pogledu uzgoja malina, te da vještak poljoprivredne struke nije imao sve potrebne parametre za utvrđivanje visine štete, odnosno da vještak poljoprivredne struke nije ni bio stručan da izračuna visinu štete, već vještak ekonomske struke.

Iz utvrđenja prvostepenog suda proizilaze sljedeće pravno relevantne činjenice:

-da je tužitelj prije nego što je zaključio sporni ugovor sa tuženim imao namjeru da kupi sadnicu maline koja rađa prve godine i po preporuci zakonskog zastupnika tuženog ispostavilo se da su to sorte „Polana“ i „Polka“, te da je po preporuci zakonskog zastupnika tuženog tražio isporuku te sorte;

-da su tužitelj i tuženi u mjesecu novembru 2013. godine zaključili usmeni ugovor o kupoprodaji 11.000 jednogodišnje sadnice maline zvana „Polana“ ili „Polka“, a koje sadnice maline podrazumijevaju sadnicu koja rađa odmah sljedeće godine nakon sadnje, za ugovorenu cijenu od 6.050,00 KM, da je tuženi tužitelju isporučio 11.000 sadnica za šta mu je tužitelj isplatio ugovorenu cijenu;

- da tužitelj nije bio prisutan odabiru sadnica maline niti vađenju iz zemlje;

- da iz rezultata determinacije genetskog identiteta uzoraka maline rađenog od strane Instituta za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju univerziteta u Sarajevu od 19.06.2017. godine i zaključku datom od navedenog instituta, proizilazi da niti jedan od 45 uzorkovanih izdanaka maline iz komercijalnog zasada tužitelja u pogledu genetičkog instituta ne predstavlja kultivar „Polane“, da rezultati DNK analize ukazuju da se radi o 38 različitih genotipova, odnosno da 84% ispitivanih uzoraka ne potiče od sadnica proizvedenih od matične biljke istog kultivara;

-da iz nalaza i mišljenja vještaka poljoprivredne struke Suada Selimovića kojem je prvostepeni sud poklonio vjeru proizilazi da je tužitelj imao trošak na ime podizanja zasada u ukupnom novčanom iznosu od 23.046,88 KM, da godišnji troškovi rada i repromaterijala proizvodnje maline na površini od 9.516 m² iznose 14.589,60 KM, odnosno da za 2014., 2015. i 2016. godinu ukupno iznose 43.768,80 KM, da troškovi skidanja postojećeg zasada sa navedene površine iznose 4.780,50 KM, da tužitelj sa istog zemljišta ne može očekivati nikakav prihod u periodu od jedne godine, da na istom zemljištu ne može odmah zasaditi novi zasad maline, te da tek nakon pet godina može biti siguran u kvalitet podizanja novog zasada maline na istoj površini tako da gubitak zasade maline sa navedene površine iznosi 29.166,63 KM, odnosno petogodišnji gubitak iznosi 145.833,15 KM, da procjena gubitka za 2014. godinu iznosi 14.051,40 KM, uzimajući u obzir da je tužitelj u toj godini ostvario berbu od 500 kg po jednom dulumu, a cijenu 1 kg maline je procijenio na iznos od 3,30 KM, kao stvarni gubitak, za 2015. godinu procjenu gubitka je utvrdio na iznos od 13.465,23 KM pri tome uzimajući u obzir da je tužitelj u toj godini ubrao 3.820 kg maline i da je prodaju izvršio po cijeni od 3,50 KM po jednom kilogramu, u 2016. godini tužitelj nije brao malinu a po procjeni vještaka trebao je ostvariti berbu od 1500 kg po dulumu, pa uzimajući u obzir vrijednost 1 kg maline u iznosu od 3,20 KM utvrđen je gubitak za tu godinu u iznosu od 29.166,63 KM, odnosno za 2014., 2015 i 2016. godinu gubitak iznosi 56.683,26 KM;

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja, prvostepeni sud nalazeći da je tužitelj, nakon što je tuženi prigovorio da zaključen ugovor nije ni raskinut, stekao pravni interes za podnošenje utvrđujuće tužbe, pa pozivom na odredbu člana 54. ZPP, usvaja tužbeni zahtjev tužitelja za utvrđenje da je ugovor o kupoprodaji usmeno i raskinut istog dana kada je tužitelj zaprimio nalaz Instituta za genetičko inženjerstvo od 18.01.2016. godine sa obrazloženjem da su ovi navodi tužitelja potvrđeni iskazima svjedoka H.K. i M.K.. Nadalje, prvostepeni sud prihvata tvrdnje tužitelja da nije imao obavezu da tuženog obavijesti o uočenom nedostatku u rokovima predviđenim zakonom za vidljive i skrivene mane u smislu odredbe člana 481. i 482. ZOO (šest mjeseci od dana predaje stvari ili osam dana od dana uočenog nedostatka) jer da je tuženi znao odnosno mogao znati da tužitelju isporučuje mutante nalazeći da tuženi sudu nije pružio dokaz da je vršio uvoz sadnog materijala iz Švicarske za dalju reprodukciju sadnog materijala, a koji bi potvrdio tačnost navoda zakonskog zastupnika tuženog B.Č. koji je izjavio da se tuženi bavi sadnicama golih žila, zbog čega nije ni poklonio vjeru navedenom iskazu, pri tome pozivajući se i na činjenicu da je tužitelju uvjerenje Federalnog zavoda za poljoprivredu Sarajevo od 27.09.2013. godine (a u kojem nije navedeno porijeklo osnove kultivara maline genotip kojoj sorti pripada a time ni jasno određenje kvaliteta sadnice i čistoće sadnice) dostavljeno kasnije a ne prilikom sadnog materijala. Navedeni zaključak prvostepeni sud temelji i na činjenici da je tuženi kao prodavac u dva različita akta i računa naveo različite sorte sadnice maline, kao i različitu količinu i cijenu. Nadalje, prvostepeni sud pozivajući se na nalaz vještaka poljoprivredne struke Suada Selimovića i rezultate determinacije genetskog identiteta uzoraka maline urađen od strane Instituta za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju Univerziteta u Sarajevu od 19.06.2017. godine, kao i iskaz ovlaštenog predstavnika navedenog Instituta dr Fuada Gašija, nalazi da su se stekli uslovi iz člana 485. , 478., 189., 190., 526., u vezi sa članom 154. stav 1. i 3. ZOO, a u vezi sa članom 41., 43. stav 2., 48. , 50., 51., 52. stav 1., 54, 55. i 56. Zakona o sjemenu i sadnom materijalu poljoprivrednog bilja. Slijedom navedenog obavezuje tuženog da tužitelju na ime naknade materijalne štete isplati ukupan iznos od 259.522,59 KM, bliže navedeno u stavu I izreke pobijane presude, dok odbija tužbeni zahtjev tužitelja za prosječne troškove rada i repromaterijala za proizvodnju maline za 2016. godine u iznosu od 14.589,60 KM.

Tačni su žalbeni navodi žalitelja da je tužitelj prilikom zaključenja ugovora o kupoprodaji sadnica isključivo insistirao da mu tuženi isporuči jednogodišnje sadnice, bez da mu je bilo važno koja je sorta sadnice i da je tužitelj jedino imao cilj da posadi jednogodišnju sadnicu koja će mu dati plod odmah 2014. godine. Međutim, žalba zanemaruje da iz iskaza tužitelja ali iz iskaza zakonskog zastupnika tuženog B.Č., koji je u ponovnom postupku pročitao pred drugim sudijom i koji ima karakter posredno izvedenog dokaza, zbog čega je ovaj sud drugačijom ocjenom dokaza istom poklonio vjeru, jer nije doveden u sumnju drugim provedenim dokazima, i svjedoka A.H., proizilazi da se upravo po preporuci zakonskog zastupnika tuženog ispostavilo da tuženi u svom rasadniku posjeduje jednogodišnje maline sorte „Polana“ 8000 komada i „Polka“ 5000 komada, zbog čega je u konačnici između parničnih stranaka u mjesecu novembru 2013. godine zaključen usmeni ugovor o kupoprodaji 11.000 jednogodišnje sadnice maline zvana „Polana“ i „Polka, za kupoprodajnu cijenu od 6.050,00 KM.

U tom kontekstu, neosnovani su navodi žalitelja koji ukazuju, čak i pod pretpostavkom da tuženi tužitelju nije isporučio sadnicu „Polana“ i „Polka“, da to nikako ne bi značilo da tuženi nije izvršio svoju ugovornu obavezu, budući da je tužitelju isporučio 11.000 kvalitetnih jednogodišnjih sadnica koje su odmah sljedeće godine dale plod. Ovo iz razloga što žalba zanemaruje da je tuženi tužitelju isporučio sijance, a ne čistu sortu jednogodišnje maline.

Pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja da tužitelj nije bio prisutan odabiru sadnica i da mu tom prilikom nije prezentovano uvjerenje Federalnog zavoda za poljoprivredu Sarajevo broj 17-Z-I/13 od 27.09.2013. godine žalitelj ne može sa uspjehom dovesti u sumnju žalbenim navodima da je tužitelj mjesec dana prije isporuke sadnice lično izabrao na zasadu tuženog, jer iz iskaza tužitelja proizilazi da je prilikom posjete tuženog vidio samo plantažu malina ali ne i rasadnik u kojem su se nalazile sadnice maline. S tim u vezi kada se uzme u obzir iskaz zakonskog zastupnika tuženog B.Č., kojem je ovaj sud u ovom dijelu, drugačijom ocjenom dokaza poklonio vjeru, a iz kojeg proizilazi da se ne sjeća da je tužitelju prilikom posjete pokazao i sadnice kojima rasadnik raspolaže, a tuženi ni jednim drugim provedenim dokazom nije dokazao da je tužitelju tog dana zaista pokazao i rasadnik, pravilno je prvostepeni sud utvrdio da tužitelj nije sam birao sadnice koje su mu isporučene i da je uvjerenje Federalnog zavoda za poljoprivredu Sarajevo broj 17-Z-I/13 od 27.09.2013. godine tužitelju kasnije prezentovano.

Izneseni pravni zaključak prvostepenog suda da je tužitelj stekao pravo pozivanja na skriveni materijalni nedostatak protekom roka od šest mjeseci od dana predaje stvari, žalitelj također ne može sa uspjehom dovesti u sumnju žalbenim navodima da je tužitelj prilikom isporuke, sadnice uredno pregledao, te da nije imao primjedbi u odnosu na predmet isporuke, budući da tužitelj svoj tužbeni zahtjev temelji na činjeničnim tvrdnjama da su isporučene sadnice imale skriveni nedostatak, za koje je tuženi kao prodavac znao, odnosno mogao znati, pa je pravilno prvostepeni sud predmetnu pravnu stvar raspravljao sa aspekta odredbe člana 485. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ” br. 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, „Službeni list RBiH” br. 2/92 i 13/94, „Službene novine Federacije BiH” br. 29/03 i 42/11 – u daljem tekstu: ZOO).

Žalitelj neosnovano ukazuje da je tužitelj propustio da tuženog obavijesti o nedostatku na prodatoj stvari u roku od osam dana od dana saznanja pozivajući se da je tužitelj tuženog o postojanju materijalnog nedostatka na prodatoj stvari obavijestio tek 16.03.2016. godine, jer žalitelj zanemaruje da iz iskaza tužitelja kojem je prvostepeni sud poklonio vjeru, a koji nije doveden u sumnju posebnim žalbenim prigovorima, pa ga i ovaj sud prihvata, proizilazi da je tužitelj telefonskim putem obavijestio tuženog o rezultatima genetičkog ispitivanja naredni dan, nakon saznanja za rezultate, odnosno blagovremeno, a 16.03.2016. godine i pisanim putem, te ga pozvao i na naknadu štete.

Neprihvatljivi su žalbeni navodi koji ukazuju da je tužitelj bio svjestan navodnog nedostatka nakon uroda ploda 2014. godine kada je primijetio da sadnice ne daju očekivani prinos i da mu taj nedostatak više nije bio skriven, jer i po ocjeni ovog suda, tužitelj je za nedostatak saznao tek 18.01.2016. godine, kada je dobio rezultate od Instituta za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju Univerziteta u Sarajevu, a sve do tada je sumnjao. S tim u vezi neosnovano je pozivanje žalitelja na iskaze svjedoka M.K. i H.K., koji su se izjašnjavali na okolnosti tužiteljevog znanja o razlikovanju vrste maline i propuštanju tužitelja da tuženog o tome obavijesti tokom 2014. i 2015. godine budući da je tužitelj sve do 18.01.2016. godine sumnjao, a tek 18.01.2016. godine se i uvjerio u svoje sumnje.

Nadalje, nisu prihvatljivi žalbeni navodi žalitelja da prvostepeni sud nije mogao zasnovati svoju odluku na uvjerenju Federalnog zavoda za poljoprivredu koji je komparaciju sadnica vršio na osnovu necertificiranih sadnica rasadnika Drijen d.o.o. Lučko, Republika Hrvatska, budući da žalitelj prije obavljanja komparacije nije prigovarao navedenom načinu

rada od strane Instituta za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju Univerziteta u Sarajevu, zbog čega ne može u žalbenom postupku isticati ovaj prigovor.

Neosnovano žalitelj ukazuje na propuste tužitelja prilikom obrade zasada a samim time i na visinu štete jer iz nalaza vještaka poljoprivredne struke Suada Selimovića, koji nije doveden u sumnju žalbenim navodima žalitelja, proizilazi da je tužitelj u svemu postupio po Izvještaju o analizi fizičko hemijskih parametara zemljišta Federalnog zavoda za poljoprivredu od 05.11.2013. godine.

Žalbenim prigovorima koji se u suštini svode na nedokazanost visine štete na ime podizanja zasada u ukupnom novčanom iznosu od 23.046,88 KM i troškova rada i repromaterijala u ukupnom iznosu od 43.768,80 KM, zbog nepostojanja niti jednog materijalnog dokaza na okolnosti utroška novca tužitelja na bilo koju radnju ili nabavku materijala, tuženi ne može sa uspjehom dovesti u sumnju nalaz i mišljenje vještaka poljoprivredne struke a samim time i pravilnost pobijane presude u ovom dijelu jer tuženi zanemaruje da se tužitelj na ove okolnosti izjašnjavao prilikom saslušanja u svojstvu parnične stranke i da njegov iskaz u ovom dijelu nije doveden u sumnju drugim provedenim dokazima. S tim u vezi izostanak dostavljanja odgovarajućih računa na ove okolnosti u sudski spis ne može umanjiti dokaznu snagu iskaza tužitelja koji se izjašnjavao na okolnosti utroška novca prilikom podizanja zasada i troškova proizvodnje maline jer je i sam vještak poljoprivredne struke na osnovu provjere iz drugih vlastitih izvora, a u usporedbi sa podacima od strane prof. K. i njegovog asistenta M., te kalkulacija u brošurama USAID 2014. godine utvrdio da je tužiteljev trošak na ime podizanja zasade i godišnjih troškova maline bio realan. Osim toga, imenovani vještak je u svom nalazu i mišljenju na strani 13, suprotno žalbenim navodima, pojedinačno učinjene radnje i kupljeni materijal iskazao u skladu sa tržišnim cijenama koje vladaju u FBiH, a na strani 16. nalaza i mišljenja iskazao troškove rada i repromaterijala proizvodnje maline na površini od 9516 m², za godinu dana, odnosno za tri godine u ukupnom iznosu od 43.768,80 KM. Međutim, žalba osnovano ukazuje da bi tužitelj ove troškove morao imati svakako ukoliko se odlučio baviti sadnjom i uzgojem malina. Činjenica da mu eventualno plod nije urodio u očekivanom prinosu, može ovlastiti tužitelja jedino da potražuje štetu u vidu izmakle koristi za tu razliku očekivanog prihoda, a nikako ga ne može ovlastiti da potražuje štetu u vidu troškova podizanja i održavanja zasada, budući da bi te troškove svakako imao, zbog čega tužitelju, u smislu odredbe člana 154. u vezi sa članom 189. ZOO, ne pripada pravo na ove troškove.

Žalbenim navodima koji se u suštini svode na dokazivanje da se radi o nerealnoj cijeni od 500,00 KM po jednom dulumu za uklanjanje zasada tuženi ne može dovesti u pitanje nalaz i mišljenje vještaka poljoprivredne struke pa samim time i pravilnost prvostepene presude u dijelu u kojem je prihvaćen nalaz vještaka budući da tuženi paušalno iznesenim prigovorima nije doveo u sumnju ovaj dio nalaza vještaka.

Nadalje, žalbeni prigovori tuženog koji ukazuju na netačnost tvrdnji vještaka da se nakon skidanja zasada maline u narednih pet godina ne može očekivati urod sljedećeg ploda nisu od uticaja na drugačiju odluku suda, budući da se imenovani vještak poljoprivredne struke izjašnjavao da se u narednih pet godina nakon skidanja zasada ne može očekivati puni urod ploda maline. S tim u vezi tuženi ne može sa uspjehom osporiti nalaz vještaka u dijelu procjene petogodišnjeg gubitka u iznosu od 145.833,15 KM, kroz žalbene navode da je vještak kao relevantnu otkupnu cijenu za 1kg maline uzeo u obzir iznos od 3,20 KM a da je tužitelj u sudski spis uložio dokaz da je otkupna cijena u 2015. godini iznosila 3,50 KM, jer to

ne ide na štetu tuženog. Osim toga, tuženi izvedenim dokazima nije dokazao da je cijena po 1kg maline u spornom periodu iznosila manje od 3,20 KM.

Žalbenim prigovorima da je tužitelj mogao samo promijeniti zemljište na kojem sadi i da bi odmah sljedeće godine imao gotov plod tuženi ne može dovesti u sumnju visinu utvrđene štete na ime izmakle koristi budući da je tužitelj na okolnost uzimanja u zakup dijela zemljišta na kojem je zasađena sporna malina dostavio dokaz da je ugovor o zakupu zaključen na period od deset godina, što sve ukazuje na neosnovanost tvrdnji tuženog da je tužitelj tek tako mogao promijeniti zemljište za zasad maline, pa kako je isti zaključen na period od deset godina može se izvesti zaključak da je tužitelj dokazao da bi se u narednih pet godina bavio proizvodnjom maline.

Žalbeni navodi da trenutna sadnica nije zaražena rakom korijena i da bi tužitelj, ukoliko bi u cijelosti uklonio postojeći zasad, odmah naredne godine mogao imati plod, tuženi ne može dovesti u sumnju pravilnost pobijane presude kroz žalbeno osporavanje nalaza vještaka poljoprivredne struke u dijelu u kojem se isti izjašnjavao da tužitelj tek nakon pet godina može biti potpuno siguran u kvalitet podizanja novog zasada maline na istoj površini budući da iz nalaza vještaka proizilazi da novi zasad maline ne treba podizati najmanje tri do pet godina poslije krčenja i temeljnog čišćenja zemljišta od žile starog zasada maline iz razloga što se iz ostatka žila mogu razviti izdanci, koji se miješaju sa izdancima novozasađenih sorti, pa se dobije mješoviti zasad maline, koji ima više nedostataka u odnosu na čiste zasade. Visinu štete utvrđenu od strane prvostepenog suda tuženi ne može sa uspjehom dovesti u sumnju žalbenim navodima da u sudskom spisu nedostaje dokaz koju količinu malina je tužitelj zaista ubrao i plasirao na tržište i po kojoj otkupnoj cijeni jer žalitelj zanemaruje da je tužitelj na ove okolnosti proveo dokaz svojim saslušanjem, a čiji iskaz nije doveden u sumnju žalbenim prigovorima tuženog.

Nadalje, tačni su žalbeni navodi žalitelja da tužitelj u 2016. godini zasad više nije htio da obrađuje i da u toj godini nije ni brao malinu. Međutim, navedena okolnost nema uticaja na pravilnost utvrđene visine izgubljene koristi u 2016. godini i narednim godinama budući da tuženi izvedenim dokazima nije dokazao visinu doprinosa tužitelja u ukupnoj šteti, iako je teret dokazivanja tih navoda bio na tuženom.

Ni ostali žalbeni prigovori koji ukazuju da bi predmetna parcela u prvoj godini mogla dati maksimalno 100 do 200 kg po dulumu, a u narednim godinama 400 do 500 kg po dulumu nisu doveli u pitanje nalaz i mišljenje vještaka poljoprivredne struke, a samim time i pravilnost utvrđene visine štete od strane prvostepenog suda, pod uslovom da je predmetom ugovora bila ugovora samo sorta „Polane“, budući da su isti samo paušalni. Međutim, kako je predmetom ugovora o kupoprodaji bila ugovorena i isporuka jednogodišnje sadnice sorte „Polka“, dok je predmetom vještačenja od strane Instituta za genetičko inženjerstvo i biotehnologiju univerziteta u Sarajevu od 19.06.2017. godine bila obuhvaćena samo sorta „Polane“, to žalitelj osnovano ukazuje da tužitelj nije dokazao visinu stvarne štete, sve i da je dokazao osnovanost svog tužbenog zahtjeva. Radi navedenog, po ocjeni ovog suda, prvostepeni sud svoju odluku o visini štete nije mogao ni zasnovati na navedenom nalazu vještaka poljoprivredne struke, a na šta žalba osnovano ukazuje.

Nadalje, osnovano žalitelj dovodi u pitanje pravilnost odluke prvostepenog suda u dijelu utvrđenja da je ugovor o kupoprodaji sadnica raskinut odmah nakon 18.01.2016. godine budući da iz iskaza M.K. kojem je prvostepeni sud poklonio vjeru proizilazi da je tužitelj nakon što je saznao za rezultate determinacije uzoraka 18.01.2016. godine, o čemu je tuženog

obavijestio telefonskim putem, a 16.03.2016. godine i pisanim putem, izjavio da raskida dalju saradnju, a ne da raskida ugovor, koji iskaz je u saglasnosti sa navodima tuženog. Osim toga, u situaciji kada je tužitelj saznao da mu je tuženi isporučio sijance, tužitelj nije imao zakonsku mogućnost raskida ugovora prije nego je tuženom ostavio primjeren rok za ispunjenje svoje ugovorne obaveze, kako to propisuje odredba člana 490. ZOO, jer tužitelj na okolnosti da tuženi neće da ispunji svoju ugovornu obavezu nije proveo ni jedan dokaz, već je odmah tražio naknadu štete, a na šta žalba osnovano ukazuje.

Nadalje, žalitelj osnovano dovodi u sumnju pravni zaključak prvostepenog suda da je tuženi znao da postoji materijalni nedostatak na sadnicama maline, odnosno da mu je takav nedostatak morao biti poznat jer tužitelj na navedene okolnosti, po ocjeni ovog suda, a na što žalba osnovano ukazuje nije proveo ni jedan dokaz.

Naime, osnovano žalba ukazuje da su obje parnične stranke u sudski spis uložile dokaz uvjerenje Federalnog zavoda za poljoprivredu Sarajevo o zdravstvenom stanju poljoprivrednih usjeva za proizvodnju sjemena, objekata za proizvodnju šumskog sjemena i objekata za proizvodnju sadnog materijala višegodišnjih biljaka broj 67/13 od 27.09.2013. godine. Iz ovog uvjerenja, jasno proizilazi da je Federalni zavod za poljoprivredu Sarajevo neposredno prije zaključenja spornog ugovora o prodaji sadnica između parničnih stranaka, utvrdio da se sadni materijal tuženog ima smatrati zdravim shodno odredbama Pravilnika o obaveznom zdravstvenom pregledu usjeva, objekata, sjemena i sadnog materijala poljoprivrednog i šumskog bilja. Tom prilikom Federalni zavod za poljoprivredu Sarajevo je obavio stručni pregled i utvrdio autentičnost i čistoću sorte, podloge i klonu u proizvodnji poljoprivrednog sadnog materijala te između ostalog iskazao da tuženi u svom zasadu raspolaže s ukupnom količinom od 8000 sadnica sorte „Polana“ i 5000 sorte „Polka“, a koje činjenice su konstatovane u uvjerenju Federalnog zavoda za poljoprivredu Sarajevo broj 4/13 od 27.09.2013. godine. Na ove okolnosti je svjedočio i zakonski zastupnik tuženog B.Č. koji je izjavio da je zakonska obaveza svakog rasadnika da svake godine ima dva pregleda Zavoda za poljoprivredu Sarajevo koji uzima uzorke zemljišta i uzorke sadnog materijala, te poslije drugog pregleda izdaje uvjerenje o zdravstvenoj ispravnosti sadnog materijala, te da je i tokom 2013. godine Zavod za poljoprivredu Sarajevo obišao zasad tuženog, uzeo uzorke, proveo analizu uzoraka, te izdao uvjerenje o zdravstvenom stanju sadnica, koji iskaz je ovaj sud, drugačijom ocjenom dokaza, prihvatio kao vjerodostojan, jer je u saglasnosti sa naprijed navedenim uvjerenjem Federalnog zavoda za poljoprivredu Sarajevo broj 67/13 i 4/13 od 27.09.2013. godine.

Uzimajući u obzir prednje navedeno, jasno je da je neposredno prije zaključenja ugovora o prodaji sadnica, nadležni Federalni zavod za poljoprivredu Sarajevo kod tuženog utvrdio da su sve njegove sadnice autentične i da su čiste sorte. U vezi sa navedenim, po ocjeni ovog suda, apsolutno je neodrživ stav prvostepenog suda da je tuženi znao ili mogao znati da neka njegova sadnica ima materijalni nedostatak, kada su ovlašteni stručnjaci iz oblasti voćarstva upravo utvrdili suprotno i o tome tuženom izdali odgovarajuće uvjerenje, a na šta žalba osnovano ukazuje. Ovo tim prije što je tužitelj svoj zaključak o postojanju svijesti tuženog da eventualno prodaje malinu koja ne odgovara uvjerenju Federalnog zavoda za poljoprivredu Sarajevo od 27.09.2013. godine broj 67/13 i 4/14 o porijeklu, kvalitetu i autentičnosti sadnog materijala, odnosno sorti „Polana“ zasnivao na činjenici propuštanja dostavljanja odgovora tuženog na upit tužitelja (email od 25. aprila 2016. godine) da se tuženi izjasni samo o tome da je tužitelju isporučio nepoznatu sortu koja ne odgovara sorti „Polana, te postojanju dva računa sa različitim sortama sadnice maline, kao i različitim količinama i cijenama, dok je prvostepeni sud pravni zaključak o postojanju svijesti tuženog o

skrivenom nedostatku zasnovao na pravilu o teretu dokazivanja iz člana 126. ZPP nalazeći da tuženi nije dokazao da je vršio uvoz sadnog materijala iz Švicarske za dalju reprodukciju sadnog materijala, a na kojim činjenicama tužitelj nije ni temeljio svoj tužbeni zahtjev. Istina, prvostepeni sud se u pobijanoj presudi djelimično bavio i činjenicama na kojima je tužitelj zasnivao svoj tužbeni zahtjev, odnosno postojanju dva različita računa, sa različitim sortama sadnice maline, kao i različitim količinama i cijenama. Međutim, iako iz računa broj ... od 08.11.2013. godine proizilazi da je tuženi tužitelju fakturisao 11.000 komada sadnice sorte „Meeker“, koja nije jednogodišnja sorta, za ukupnu cijenu od 6.050,00 KM, a da iz fiskalnog računa broj ... od 29.11.2013. godine, po kojem je tužitelj i izvršio plaćanje, proizilazi da je tužitelj platio 6.050 komada sadnica sorte „Polana“ po cijeni od 1,00 KM, što ukupno iznosi 6.050,00 KM, po ocjeni ovog suda, a suprotno pravnom zaključku prvostepenog suda, navedeni računi nisu davali dovoljno osnova za prihvatanje činjeničnih navoda tužitelja o postojanju svijesti tuženog za materijalni nedostatak u momentu isporuke sadnica budući da se tuženi branio prigovorom da je u pitanju štamparska greška, a što je tuženi zapravo i dokazao iskazom saslušanim u svojstvu parnične stranke kada se izjašnjavao o cijeni jednogodišnje sadnice sorte „Polana“ i „Polka“ u iznosu od 0,55 KM. Dakle, kada se uzme u obzir nesporna činjenica da je tužitelju isporučeno 11000 sadnica kvalitetnih jednogodišnjih sadnica po cijeni 0,55 KM, koliko košta sadnica ugovorene vrste sorte Polana“ i „Polka“ dobije se iznos od 6.050,00 KM, koliko je i iznosila ugovorena kupoprodajna cijena.

Na drugačiji zaključak ovog suda nema uticaja ni to što je Institut za genetičko inženjerstvo analizom utvrdio da se radi o sijancima tj. 38 različitih genotipova, jer po ocjeni ovog suda, a suprotno stavu prvostepenog suda, u situaciji kada je Federalni zavod za poljoprivredu Sarajevo, neposredno prije zaključenja spornog kupoprodajnog ugovora, obavio stručni pregled na zasadu tuženog i utvrdio autentičnost i čistoću sorte, podloge i klona u proizvodnji poljoprivrednog sadnog materijala te između ostalog iskazao da tuženi u svom zasadu raspolaže s ukupnom količinom od 8000 sadnica sorte „Polana“ i 5000 sorte „Polka“, a koje činjenice su konstatovane u uvjerenju Federalnog zavoda za poljoprivredu Sarajevo broj 4/13 i 67/13 od 27.09.2013. godine, a ne nekom uvjerenju tuženog, na tužitelju je bio teret dokazivanja tvrdnji da je tuženi znao ili mogao znati, da je nestručnim uzgojem sadnica tipa izdanaka golih žila proizveo takozvane sijance različitih genotipova, a što je tužitelj propustio dokazati u smislu odredba člana 126. ZPP. Ovo iz razloga što iz nalaza vještaka poljoprivredne struke, kojem tužitelj nije prigovarao a i prvostepeni sud ga prihvatio, proizilazi da je uzgoj rasadničke proizvodnje jednogodišnjeg tipa maline putem izdanaka golih žila nepogodan za proizvodnju, zbog obaveznog skraćivanja svih izdanaka neposredno ispod prve formirane rodne grančice nastale u toku vegetacije, a prije njenog cvjetanja, jer će ukoliko se ne prikrate svi izdanci prije cvjetanja doći do zametanja i opadanja plodova, iz čijeg sjemena će se razviti sijanci. Dakle, neovisno o tome što je analiza pokazala da je tuženi nestručnim uzgojem proizveo sijance, tužitelj nije dokazao svoje tvrdnje da je tuženi znao za to odnosno mogao znati s obzirom na uvjerenje koje je neposredno prije zaključenja ugovora o kupoprodaji dobio od strane ovlaštene institucije.

Kako tužitelj nije dokazao da je tuženom nedostatkom na isporučenoj stvari bio poznat ili mu nije mogao ostati nepoznat, to je izgubio pravo da ističe prigovor nakon proteka roka od šest mjeseci od dana izvršene predaje predmetnih sadnica, u smislu odredbe člana 485. ZOO, zbog čega je ovaj sud žalbu uvažio i prvostepenu presudu preinačio u dosuđujućem dijelu stava I izreke, primjenom odredbe člana 229. tačka 2. ZPP, te tužitelja odbio sa tužbenim zahtjevom u cijelosti. U odbijajućem dijelu odluke o glavnoj stvari sadržanoj u stavu I izreke, kao i u dijelu odluke o troškovima parničnog postupka, sadržanoj u stavu II izreke, alineja druga i dio alineje treća koja u tom dijelu ima karakter rješenja, prvostepena

presuda usljed izostanka žalbe tužitelja ostala je neizmijenjena, primjenom odredbe člana 221. ZPP.

Istovremeno, valjalo je primjenom odredbe člana 397. stav 2. a u vezi sa članom 386. stav 1. ZPP preinačiti i odluku o troškovima postupka sadržanu u stavu II izreke, alineja prva. S tim u vezi, po ocjeni ovog suda tuženom, shodno odredbi člana 12., 13. tačka 1. a, b i c, tačka 2. a, tačka 5. a Tarife o nagradama i naknadi za rad troškova advokata u FBiH („Sl. novine FBiH“ broj 22/04 i 24/04) pripadaju troškovi na ime nagrade za: sastav odgovora na tužbu u visini od 840,00 KM, zastupanje na pripremnom ročištu od 09.03.2017. godine u visini od 840,00 KM, zastupanje na nastavku pripremnog ročišta 07.04.2017. godine u visini od 420,00 KM, zastupanje na glavnoj raspravi od 22.01.2018. godine u visini od 840,00 KM, zastupanje na nastavku glavne rasprave od 23.04.2018. godine u visini od 420,00 KM, zastupanje na glavnoj raspravi u ponovljenom postupku u iznosu od 1300,00 KM uz uvećanje poreza na dodatnu vrijednost, sastav žalbe u iznosu od 1.280,00 KM uz uvećanje poreza na dodatnu vrijednost, odnosno ukupno 6.378,60 KM. Sud je odbio zahtjev tuženog za isplatu troškova koji se odnosi na ročište od 31.05.2018. godine u iznosu od 840,00 KM budući da navedeno ročište nije ni održano, kao i sa zahtjevom za troškove puta i taksu jer navedeni zahtjev nije određen, u smislu odredbe člana 396. ZPP, radi čega je ovaj sud odlučio kao u stavu drugom i trećem izreke ove presude.

Predsjednik vijeća
Alma Mujčinović,s.r.